

Реч уредника...

“Човек се може обмањивати прошлошћу као и будућношћу”

Тин Ујевић

13

Од првог свесног и организованог облика чувања докумената, основна функција архива била је управо њихова заштита и чување за будуће време. У последњим деценијама, њихова улога и дефиниција постала је далеко сложенија. Данас, архиви више не служе само држави или ономе ко их ствара, већ свим грађанима. Нису више само чувари докумената, већ установе које радом на очувању архивске грађе, дефинисањем принципа вредновања и самим вредновањем, утичу на оно што ће из прошлости и садашњости бити сачувано за будућност. Својим деловањем кроје окосницу неког будућег погледа на прошла времена. *Ми смо оно што чувамо, чувамо оно што јесмо (Terry Cook)*, постало је мото савремене архивистике.

Људска потреба за трајањем, историјском вертикалом, за додиром са прошлошћу и њеним поимањем, учинила је архиве незаобилазним извором информација за појединца и друштво у целини. Они су постали места истраживања и разумевања прошлости. У архивима, кроз архивска документа можемо да поредимо садашњост са прошлошћу, како се њоме не би смо обмањивали.

У борби против селективног памћења и организованог заборава Архивистичко друштво Србије је у периоду од 7. до 9. октобра 2020. године у Нишу организовало саветовање на теме *Култура сећања и заборав - Архиви чувари памћења и Архивска служба-питања и одговори*. Један од циљева овогодишњег окупљања, поред размене архивистичких знања и искустава, био је и обнављање тешње сарадње између два наличја исте медаље - историчара и архивиста. Као резултат, пред читаоцима је Зборник радова „Архивска грађа у теорији и пракси“ у коме су на 588 страна сумирани резултати истраживања и промишљања архивиста и историчара из Хрватске, Босне и Херцеговине, Бугарске и Србије о култури сећања, архивским изворима, архивима и њиховим достигнућима и проблемима.

Кроз текстове који су пред нама упознаћемо збирке и фондове наших и архива у окружењу значајних за проучавање одређених историјских тема. Открићемо архивску грађу која разоткрива истину о контраверзним периодима и личностима наше ближе и даље прошлости. Архивисти и историчари у својим радовима говоре о архивима као установама заштите и њиховој још увек недовољно дефинисаној

или многострукој улози, о архивској периодици и њеним дометима, архивској грађи и њеној научној обради. Промишљају како о класичном документу, његовој обради и доступности, тако и о изазовима дигиталног документа и дигиталној историји. Проблематику информативних и обавештајних средстава анализирају из перспективе традиционалног (кроз водиче) и кроз призму модерног (информациони систем АРХИС). Указују на предности старих али и иновативних начина у популаризацији архива и архивске грађе. Да архивисти не размишљају само о прошлости говоре и актуелни текстови о пандемији светских размера коју тренутно живимо, о променама у раду и организацији које је изазвала, о потенцијалним ризицима, катастрофама и начинима заштите архивске грађе. Закон о архивској грађи и архивској делатности који би почетком 2021. године требало да почне да се примењује, подстакао је поједине ауторе да преиспитају могућности за његову ефикаснију примену, а колеге из суседних држава понудиле су своја решења.

У години када су уздрмани темељи досадашњег друштва и живота, наше надахнуће и инспирација била су 44 стручњака из земље и иностранства који су кроз 38 текстова изразили заједничку мисао о архивској грађи као најважнијем гласнику прошлости и архивима као њиховим вечитим чуварима. Уредник и писац ових редова захвалан је свим ауторима, колегама из Редакције, рецензентима, преводиоцима, лектору, техничком уреднику и Архивистичком друштву Србије на снази да ову нашу заједничку мисао и идеју у години изазова спроведемо до краја.

Децембар 2020. године

*Слободанка Цветковић,
уредник Зборника*